

A koliko ima še drugih o raznih svetnikih, ki jih prepeva, kadar je posebno vesel. Ljudje ga radi poslušajo in ga tudi obdarujejo, da še z večjim veseljem prepeva.

Tako životari lovec Blaž brez pravega domovja, saj le redkokdaj spi v svoji koči. Navadno jo zaklene in se odpravi po svetu. Od Ljubljane do Kranja potuje in zopet nazaj, tako-le koncem tedna pa pride pogledat spet svojo ljubo kočo.

S seboj prinese seveda mnogo novic, ki jih potem kaj modro razlaga ljudem, kakor na primer: „Saj pravim: Rus — ta vse poskus’!“

Pred nekaj dnevi sem videl Blaža v Ljubljani. Stal je pri novem mostu in ves začuden gledal velikega železnega zmaja. Stopil sem k njemu in ga vprašal, kako je doma. Bil je vesel, ko je vsaj enega znanca dobil v mestu.

Tudi jaz sem bil vesel takega možakarja kot je naš Blaže. Na glavi je imel polhovko, pod pazduho pa rdeč dežnik, dasiravno je solnce najlepše sijalo.

Izpraševal sem ga o domu, a njemu so šli le bolj tisti „krokodili“ po glavi, ki so tam na mostu. Ni si dal dopovedati, da so to zmaji. Rekel je, da je že vse zmaje pomoril Štempihar, in moral sem mu verjeti . . .

Stisnil sem mu roko v slovo, dal nekaj drobiža za pot in mu naročil, naj pozdravi vse domačine.

Odšel je izpred mene po lepi široki cesti, jaz pa sem gledal za njim, in v duhu so mi vstajali tiho spomini na one zlate dni, ko nam je Blaže pripovedoval pravljice pod zeleno lipo sredi domače vasice . . .

Kroparska tožba.

Po stričevem pripovedovanju zapisal *Furaj Pangrac*.

Dva tržana iz starodavne in čestite Kroepe, kjer kujejo žreblje na roko in jih nosijo prodajat v koših daleč naokolo, dva Kroparčana torej sta se bila sporekla, sporekla zavaljo žreblja. Eden je trdil in vpil, da mora imeti žrebelj na tem koncu kapico, drugi ga je pa prepival in ga hotel prepričati, da na drugem koncu. In beseda je dala besedo, in sporekla sta se — norela drug nad drugim, kakor pravijo v Kropi in tam okolo, kadar se skregajo.

A ko bi samo norela, to bi še ne bilo tako hudo; hujše je pač bilo to, da sta se šla možakarja tožit, ko sta se bila nanorela. Norčka res! Kaj je treba take budalosti nositi sodniku pod nos!

Tožila sta tedaj drug drugega. In ko pride tožbe dan in je bil toženec — prvi Kropar — vprašan, kaj je pravzaprav storil svojemu sosedu, da ga je šel ta tožit, je odgovoril tako: „I kaj! Norel sem, drugega nič!“

„Pa kako si norel, kako?“ je vprašal sodnik.

„I, kako! — kar norel sem, pa je bilo . . .“ je odgovoril zopet Kropar.

„Pa si mu kako žaljivo besedo zabrusil v brk ter ga psoval in zmerjal, da je bil sosed užaljen ter primoran iskati zadoščenja pri sodišču?“ je vprašal zdaj sodnik.

„Nič, gospod, samo norel sem, drugega nič!“ je dal nato odgovor Kropar. In če je še tako izpraševal sodnik, ničesar drugega ni bilo spraviti iz možakarjevih ust kakor to, da je — norel . . .

Zdaj vpraša sodnik drugega Kroparja — tožnika — kaj je zakrivil sosed. Pa tudi ta ni drugega povedal kakor: „Norel je, pa še prav grdo je norel, gospod!“

„Pa kako je norel, kako?“

„I, kako! Kar norel je, pa je bilo! Pa še prav grdo je norel!“

„Pa ti je kako žaljivo besedo zabrusil v brk ter te zmerjal in psoval, da si bil užaljen in primoran iskati zadoščenja pri sodišču?“

„Nič, gospod, samo norel je, drugega nič!“

In če je še tako izpraševal sodnik Kroparja, drugega ne izvleče iz njega kakor to, da je sosed norel . . . Sodnik da torej zapisati v obtožnico kot pregrešek: „Norel je prvi Kropar.“

Ker pa je tožil tudi prvi Kropar drugega, je bil zdaj vprašan drugi Kropar, kaj je storil svojemu sosеду — prvemu Kroparju — da ga je šel ta tožit. Pa kakor je izpraševal sodnik, drugega ni mogel zvedeti kakor to: „Norel sem, pa še prav hudo sem norel!“ In ko je izpovedal tudi sosed — prvi Kropar — da drugega ni bilo, kakor da je norel, je dal sodnik tudi v drugo obtožnico kot pregrešek zapisati: „Norel je drugi Kropar.“ In ko je bilo to tudi zapisano, je pa rekel sodnik: „Tedaj sta pa oba norela?“ In oba Kroparja hkrati pritrdita: „Da, gospod, oba sva norela!“

Zdaj jima ukaže, naj stopita v predsobo. In ko stopita v predsobo, se prime sodnik za glavo in razmišlja, kaj bi storil: ali bi obsodil možakarja ali ne. In sklenil je: ako si Kroparja v znamenje sprave ne podasta rok, pa oba vtaknem v zapor za 24 ur, da si ondi ohladita jezo. Pa reče zdaj pisarju: „Pokliči brž prvega Kroparja!“

Pisar vrže pero v stran in skoči po prvega Kroparja. Pa namesto prvega stopi drugi Kropar pred sodnika.

„24 ur strogega zavora si dobil, ker si norel,“ pove sodnik.

Drugi Kropar se popraska za ušesi: „No, zdaj sem jo pa iztaknil brez potrebe,“ si misli, „teh 24 ur je prisodil sodnik sosеду, saj je tega dal poklicati in ne mene“. Pa modra glava si ve pomagati. Odpre duri v predsobo in zavpije: „Sosed, 24 ur si dobil, nič več, ker si norel.“

„Saj res nisi ti prvi Kropar!“ reče zdaj sodnik, ko pogleda možakarju v obraz, a preden utegne kaj drugega ukreniti, se že oglasi prvi Kropar iz predsobe: „Kaj praviš, prijatelj? Saj nisem gluhi, pa vendar ne slišim. Povej glasneje, če hočeš, da bom slišal, ali pa še bolje, kar molči . . .“

Sodnik si misli: „To sta dva čudna možaka, zvita kakor star lisjak; pa ugnal ju bom vendarle v kozji rog!“ Ukaže torej: „Pa zavpij glasneje, da bo slišal, koliko je dobil!“ In Kropar zavpije vdruzič naglas in krepko, da so čuli njegov glas v gorenje nadstropje, toda sosed se zopet oglasi: „No, ne slišim ne, pa je amen!“

„Zavpij še enkrat, kolikor moreš,“ ukaže iznova sodnik, in Kropar zavpije na vse grlo, da so iz gorenjenega nadstropja prihiteli gledat, kaj je; toda tudi zdaj ga ne sliši sosed v predsobi. „Kaj vpiješ?“ vpraša, „ali me mar domov podiš? Če so gospod sodnik tako ukazali, pa koj grem . . .“

Sodnik komaj zadržuje smeh. Pa reče zdaj drugemu Kroparju: „Stopi ti v predsobo in sosed naj pride semkaj, prepričal se boš, ali se res ne sliši tja ali kaj.“ Pa stopi zdaj drugi Kropar v predsobo in sune soseda pod rebra, rekoč: „Lejga, sosed, k sodniku pojdi!“

Pa pokašlja sosed nekolikokrat, namrdne obraz nevšečno in grdo, nato se pa le poda k sodniku; njegov prijatelj pa ostane v predsobi, da se prepriča, kakor mu je bilo ukazano, se li sliši tja ali ne.

Ko stopi prvi Kropar pred sodnika, mu reče ta: „Odpri duri v predsobo in povej prijatelju, da je dobil 24 ur strogega zavora, ker je norel.“ In prvi Kropar odpre duri, se odkašlja in zavpije: „24 ur si dobil, prijatelj, ker si norel, pravijo gospod.“

„Oho, to bo pa vseeno preveč, saj sva samo norela,“ si misli prijatelj v predsobi, a ne reče nič, nego stopi pred sodnika ter izpove važno, kakor da bi pravil največjo resnico: „Gospod, res se nič ne sliši v predsobo . . .“

Dobrodušnega sodnika je lomil smeh, da se ni mogel več premagovati in je moral sam stopiti v predsobo, da se pomiri. Kroparja sta se pa pogovarjala tedaj žalostno in pobito. „Sosed, 24 ur sva dobila!“

„Ovbe, ovbe, 24 ur strogega zavora, so rekli gospod!“

„Sosed, ali je bilo tega treba?“

„Ovbe, ovbe, nič ni bilo tega treba!“

„Sosed, pa kaj si bodo o naju mislili domači in tržani in okoličani in vse, kar leze in gre?“

„O, jerum, jerum! Kaj bo, kaj bo . . .“

Začuje se sodnikov glas iz predsobe. Duri v predsobi se odpro. Na stolu tam je sedel gospod sodnik: „Možakarja iz starodavne čestite Kroke, zdaj poslušajta, kar se vama pove,“ je izpregovoril zdajci sodnik. „Vidva se tožarita za prazen nič. (Kroparja vzdihnila: „Oh, res je tako, gospod!“) Ako ima žrebclj na tem koncu kapico ali na drugem, to je vseeno; če jo ima na tem koncu, mu je pa na drugem ni treba, če jo ima pa na drugem, mu je pa na tem ni treba, pa je amen. („Tako je! Res je tako!“) Zato pa: kaj bi se vidva o taki reči prepirala in drug nad drugim norela ter se še celo tožarila! („Oh, gospod, nikoli več!“) In tako vama povem jaz, ki sem vaš sodnik in imam pravico soditi na življenje in smrt: ako obljubita svečano,

da se bosta spoštovala in ljubila kakor dva prava Kroparja in ne bosta več kradla časti in spoštovanja svojim čestitim rojakom z nepotrebnim tožarenjem in ako si v znamenje, da sta si v srcu drug drugemu odpustila, podasta roki, pa vama zaenkrat prizanesem in odpustim kazen, ker sta norela . . .“

Kroparja sta se spogledala, češ, ali je res ali ne, kar slišijo zdaj najina ušesa. Ko pa se dodobra zavesta, kaj in kako, pa reče prvi sosed ves ginjen: „Prijatelj, saj te ljubim in spoštujem, čeprav sem norel! — Ali mi odpustiš?“ ter mu poda v znamenje sprave roko. Drugi mu stisne roko in odgovori: „Sosed, kaj bi ti odpuščaj, saj ti nimam kaj; jaz te ljubim in spoštujem, čeravno sem norel in ostanem tvoj zvesti prijatelj do hladnega groba.“

Ko sodnik to vidi, reče: „Pojdita zdaj v miru in se nikar več ne tožarita za prazen nič!“

„Nikoli več!“ sta pritrdjevala možakarja, segla po starodavni kroparski navadi gospodu sodniku v roko ter rekla za slovo: „Pa brez zamere, gospod!“ In ko jima je sodnik prikimal, da brez zamere, sta šele odšla. Pisar pa je tedaj dejal: „Gospod sodnik, prej nista slišala v predsobo, ko ste jima kazen narekovali, ta dva lisjaka; nato pa koj, ko ste jima dali vedeti, da sta oproščena.“

Sodnik je gledal pri oknu ven in ni slišal pisarjevih besed, zato mu tudi odgovora ni mogel dati; a žal mu gotovo ni bilo, da ni Kroparjev ugnal v kozji rog, kakor je bil rekel, da jih bo; zakaj poznal je te ljudi in je vedel, da so dobri, čeprav semintja časih nekoliko ponore drug nad drugim. Gledal pa je gospod sodnik pri oknu ven naša dva možakarja — Kroparja — ki sta v bratski slogi in ljubezni korakala dol od sodišča in popevala znano „Kroparsko pesem“. Pisar je ujel na svoje uho prvo kitico te pesmi in jo naglo, da bi mu ne ušla iz spomina, zapisal kar na obtožnico:

„Kropa je en' velik' mest',
holadrija, holo!
Not se pride čist' po cest',
holadrija, holo!“

Pod to kitico pa je zaškrtnal z gosjim peresom, ki je bilo tedaj v navadi: „Tako je bila ta imenitna kroparska tožba izlepa poravnana . . .“

